

Творчески постижения в репертоара на Христина Ангелакова – сценично присъствие и вокална индивидуалност

Гергана Георгиева

Резюме:

Статията проследява основните творчески постижения на мецосопраното Христина Ангелакова, като акцентът пада върху богатството на репертоара ѝ и дълбочината на нейните интерпретации. Анализират се пет от най-ярките ѝ роли, изградени в Софийската опера – Саламбо, Изабела, Амнерис, Сантуца и Лукреция – като се обръща внимание на вокалните и актьорските изисквания, спецификата на композиторския стил и индивидуалния артистичен почерк на изпълнителката. Използван е уникален автобиографичен текст на певицата.

Ключови думи:

Христина Ангелакова, мецосопран, вокална интерпретация, репертоар, българска опера

Abstract:

The article follows the key artistic achievements of mezzo-soprano Hristina Angelakova, highlighting the breadth of her operatic repertoire and depth of interpretation. The study analyzes five major roles she developed at the Sofia Opera – Salammbo, Isabella, Amneris, Santuzza, and Lucretia – focusing on vocal and dramatic requirements, the specificity of composer styles, and Angelakova's unique artistic expression. The article uses excerpts from her autobiographical writings.

Keywords:

Hristina Angelakova, mezzo-soprano, vocal interpretation, operatic repertoire, Bulgarian opera

Настоящото изследване цели да представи творческия път на Христина Ангелакова през призмата на някои от нейните най-знакови сценични постижения. Родена на 29 октомври 1944 г. в Исперих, тя отраства в семейство с дълбока почит към

музиката – майка ѝ Добринка участва в самодейната опера на града. Ранният ѝ досег със сцената, уроците по цигулка и участието ѝ в хор „Родни звуци“ в Шумен изгражда у нея музикална принадлежност и е основополагаща за стремеж към бъдеща артистична кариера. Следват консултации при известните изпълнителки Елисавета Йовович и Анна Кирова, които потвърждават големия талант на Ангелакова и дават ценни препоръки, и така певицата окончателно избира пътя на оперното изкуство и кандидатства в Българската държавна консерватория. Там Ангелакова се обучава при проф. Илия Йосифов и проф. Сима Иванова, а камерната музика изучава с проф. Любомир Пипков. След успешното ѝ дипломиране следват специализации във Венеция – в майсторския клас на Джина Чиня и Францо Ферара, и в Рим – в Академия „Санта Чечилия“. Впоследствие тя е приета за двугодишно обучение в Центъра за млади певци към Миланската „Ла Скала“. След завършването му ѝ е предложен тригодишен договор с театъра, където прави своя дебют в ролята на Улрика от „Бал с маски“ от Верди. Следват изпълнения на Йокаста в „Едип цар“ от Стравински, Адалджиза в „Норма“ от Белини, Леонора във „Фаворитката“ от Доницети, Елизабет в „Мария Стюарт“ и други. Именно това поставя началото на международната ѝ кариера. Следват участия в „Пикола Скала“ и концерти с „Виртуози ди Рома“ с диригент Ренато Фазано.

През 1972 г. печели Първа награда на конкурс в Тревизо за ролята на Амелия в „Бал с маски“. През 1973 г. печели и Първа награда в Международния конкурс за млади оперни певци в София, както и награда за камерна музика. Отличена е и с награда на журито на Международния конкурс в Остенде (Белгия), където прави впечатление с вокалната си техника и артистично присъствие.

От 1976 г. е солистка на Софийската опера, като паралелно поддържа активна международна кариера в театри в Италия, Германия, Португалия, Франция, Белгия, Холандия, Русия, Югославия, Гърция, Чехословакия, Полша, Мексико и др. Наред с богатия си оперен репертоар, включващ творби от Паизиело, Росини, Верди, Пучини, Бритън и други, Христина Ангелакова има солиден концертен репертоар – кантатно-ораториални произведения, цикли за мецосопран и оркестър, реквиеми и камерна музика.

На сцената на Софийската опера тя изгражда редица централни роли, чрез които проявява вокалната си пластичност, стилова гъвкавост и задълбочен психологически подход. Настоящото изследване се съсредоточава върху пет от тези роли, които се открояват със своята значимост и артистична зрялост.

1. Саламбо – „Саламбо“ от Веселин Стоянов

Това е първата голяма роля на Христина Ангелакова в Софийската опера под диригентството на Иван Маринов и режисурата на Николай Николов. Постановката се отличава с мащабна визия и впечатляващ артистичен състав. Партньори на Ангелакова са Иван Велчев (Мато), Никола Смочевски и Сабин Марков (Хамилкар Барка), Любомир Бодуров (Шахабарим).

Самата партия на Саламбо е предизвикателна – с речитативно-декламационна структура, богата оркестрация и високи драматични изисквания. Според певицата:

„Теситурно доста високо разположена, тя представляваше костелив орех за мен като млада певица, но задълбочената и упорита работа ми позволиха да овладее тази разкошна роля... Богатството на партитурата, съчетала българска музикална традиция с европейски образци, я прави въздействаща и колоритна.“¹

На генералната репетиция присъства Райна Стоянова – първата изпълнителка на Саламбо и съпруга на композитора, която казва: „Христина е достойна моя наследница, някои неща дори ги прави по-добре от мен.“²

Фиг. 1. Христина Ангелакова като Саламбо в операта „Саламбо“ от Веселин Стоянов, постановка на Софийската опера. Архив на Софийската опера и балет.

2. Изабела – „Италианката в Алжир“ от Джоакино Росини

Изключително взискателна, но благодарна роля, в която Христина Ангелакова демонстрира едновременно вокален блясък и драматургична лекота. Постановката е дело на Вили Цанков, а музикалното ръководство – на Михаил Ангелов. Тя неколккратно подчертава необходимостта от изключителна вокална дисциплина и техническа гъвкавост, за да овладее Росиниевия стил – изискване, което ѝ налага часове репетиции и усъвършенстване на подвижността, тембровата чистота и артикулацията.³

„Италианката в Алжир“ е включена в репертоара по идея на Михаил Ангелов – един от най-добрите интерпретатори на Росини в България. Постановката на Вили

¹ Автобиографичен ръкопис на Христина Ангелакова (личен архив)

² Арнаудова, Боянка. Златният век на Българската опера. София: изд. Лист, 2022, с. 541

³ Пак там, с.542

Цанков, добре познат със своята оригиналност и цялостно сценично виждане, впечатлява с автентичност и сценична динамика и е приета възторжено от публиката.

В ролите участват Павел Герджиков, Асен Селимски, Димитър Станчев, Росица Троева-Мирчева, Бойко Цветанов, Калуди Калудов и др. През 1981 г. спектакълът гастролира в Большой театър в Москва по повод 1300 години от създаването на българската държава.

В изпълнението си на Изабела, Христина Ангелакова успява да трансформира гласа си – обикновено асоцииран с драматизъм и плътност – в инструмент с лекота, гъвкавост и грация, адаптиран към стилистиката на Росиниевата традиция. „В Изабела тя раздипляше бляскави рулади от красиви, виртуозни пасажи, беше привлекателна и забавна в комичните ситуации...“⁴

Фиг. 2. Христина Ангелакова като Изабела в операта „Италианката в Алжир“ от Джоакино Росини, постановка на Софийската опера. Архив на Софийската опера и балет.

3. Амнерис – „Аида“ от Джузепе Верди

Една от емблематичните ѝ роли, изпълнявана в София, Лисабон, Берлин, Болоня, Равена, Руан.

⁴ Арнаудова, Боянка. Златният век на Българската опера. София: изд. Лист, 2022, с.543

В „Дойче Опер“ – Берлин, изпълнява Амнерис в три последователни сезона. „Тогава, в началото на лято 1973-та, тя спечели състезанието безусловно – не само с гласовите си качества и музикалност, но и със завладяваща емоционалност и харизма, мащабно разгръщайки своя голям драматичен талант на сцената.“

“Амнерис си остана един от най-блестящите образи в кариерата ѝ.”⁵

Ролята на Амнерис е особено изисквателна не само вокално, но и в драматургичен план: „Амнерис е роля, която за да се изпее и изиграе според изискванията на голямата опера, налага вокална, физическа и психическа издръжливост. Ролята е наситена със силен драматизъм, който лесно може да подведе един неумел певец. Двете октави със сигурни височини и убедителен нисък регистър са задължително изразно средство...”⁶

Христина Ангелакова е изпълнявала ролята под палката на диригенти като Иван Маринов, Владимир Гяуров, Методи Матакиев и Георги Дановски. Сред нейните партньори са Никола Мартинучи, Анна Томова-Синтова, Юлия Варади и Джакомини. Ангелакова подчертава значението на баланса между драматизъм и вокална устойчивост – ключов елемент за въздействието на образа.

Фиг. 3. Христина Ангелакова като Амнерис в операта „Аида“ от Джузепе Верди, постановка на Софийската опера. Архив на Софийската опера и балет.

⁵ Арнаудова, Боянка. Златният век на Българската опера. София: изд. Лист, 2022, с. 536

⁶ Автобиографичен ръкопис на Христина Ангелакова (личен архив)

4. Сантуца – „Селска чест“ от Маскани

Пример за дълбока вътрешна емоционалност и изразителен веристичен стил. Постановката от 1985 г. е с диригент Руслан Райчев и режисьор Пламен Карталов. Веризмът – с неговата естетика на искреност, страст и правдивост – изисква не само вокална отдаденост, но и психологическа съпричастност. Христина Ангелакова съумява да постигне този баланс, създавайки образ на Сантуца, който въздейства едновременно с гласовия си блясък и с драматичната си концентрация. На сцената ѝ партнират Марин Илиев и Никола Смочевски.

От автобиографичните ѝ бележки става ясно, че според нея постигането на крайната емоционална амплитуда изисква прецизно дозиране на гласа: „Прекаленото уплътняване на центъра и силното емоционално насищане на преходните тонове биха лишили високия регистър от блясък и оттам не би се получила кулминацията.”⁷

„В италианската му секция ще добавя още и веристичния образ на Сантуца, една от последните ѝ големи и силни роли. Сицилианката с буйна кръв, кипяща от страст и ревност, ѝ подходеше и се получи пълнокръвен образ, моделиран великолепно от красивия плътен мецосопран, който звучеше светло и блестящо във височините.”⁸

5. Лукреция – „Поругаването на Лукреция“ от Бритън

Постановка на Камерната сцена на Софийската опера от 1989 г. с реж. Бисер Шинев и дир. Недялко Недялков. Христина проявява изключителна задълбоченост към този тип роля, работи с амбиция върху стилистичната специфичност и речитативната драматургия на Бритън. Първата ѝ среща с ролята е в Театро Комунале в Тревизо, Италия, в постановка с режисьор Шазалет и диригент маестро Нино Сандзоньо – прочут италиански интерпретатор на британска музика. На българска сцена образът ѝ беше подкрепен от блестящ ансамбъл: Людмила Хаджиева, Павел Герджиков, Здравко Гаджев, Елена Стоянова и Емил Угринов. „Христина имаше специално отношение към режисурата, дори в един период се бе запалила по идеята да се насочи към оперна режисура. Мислеше, тълкуваше всеки образ, четеше много и ми е казвала, че все се стреми да вникне, да опознае още и още своите героини, да осмисли причината за реакциите, действията им. Спомням си колко сме обсъждали Лукреция на Бритън, колко старание и любов вложи в този много интересен образ.”⁹

Заклучение

Христина Ангелакова не просто изгражда ярки сценични образи – тя създава модели на интерпретация, които и днес вдъхновяват младите певци. Независимо дали става дума за класическата строгост на Верди, за комичната изобретателност на Росини

⁷ Автобиографичен ръкопис на Христина Ангелакова (личен архив)

⁸ Арнаудова, Боянка. Златният век на Българската опера. София: изд. Лист, 2022, с. 544

⁹ Пак там, с. 546

или за интимната психологическа дълбочина на Бритън, Ангелакова съчетава техническа прецизност с художествено вдъхновение и стилова вяръност.

Анализът на пет емблематични роли от репертоара ѝ в Софийската опера – Саламбо, Изабела, Амнерис, Сантуца и Лукреция – очертава една личност с рядка артистична цялостност. Вокалната ѝ пластичност, драматургичната интуиция и интелектуалната ангажираност превръщат всяка роля в художествено събитие. Христина Ангелакова остава една от най-ярките фигури в историята на българското оперно изкуство.

Използвана литература:

Арнаудова, Боянка. Златният век на Българската опера. София: Лист, 2022.

Сагаев, Любомир. Книга за операта. София: Държавно издателство „Музика”. 1976.

Ангелакова, Христина. Интервю в предаването „Анфас” с Олга Бузина. Българска национална телевизия, излъчено на 4 февруари 2006 г. (прегледан на 10.04.2025 г.)

Ангелакова, Христина. Христина Ангелакова на 70 години. Юбилеен каталог (личен архив). (прегледан на 12.04.2025 г.)

Бележка: използвани са материали от автобиографичен ръкопис на Христина Ангелакова (личен архив), цитати от книгата на проф. Боянка Арнаудова (Златният век на Българската опера, София: Лист, 2022), интервю в предаването „Анфас” (БНТ, 2006), юбилейния каталог Христина Ангелакова на 70 години (личен архив), архивни снимкови материали от фонда на Софийската опера и балет, както и информация, споделена в лично интервю с проф. Арнаудова, проведено от авторката на 15 май 2025 г. в София.

За кореспонденция: Гертана Георгиева, докторант в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”, e-mail: gdudinal@gmail.com